

מראי מקומות - יבמות

צא.

א. אמר ר' ששת קנסא

כ' תוס' שלא הי' יכול לתרץ דר"מ היא דס"ל דמעשר ראשון אסור לזרים, דהא באמת זונה לא מפסלה במעשר, דכמו דאינה נפסלת לתרומה אלא בביאה הפוסלה מן הכהונה, כמו כן אינה נפסלת מן המעשר אלא בביאה הפוסלה מן הלוי, וזונה אינה פסולה מן הלוי, ולכן לא פסולה ממעשר. וכ' תוס' להסתפק בקנס זה, האם הוא דוקא לר"מ, דקנסינן לה להחשיבה כזרה, וזרה פסולה מן המעשר, או דלמא הקנס הוא אף לדעת רבנן, והקנס הוא שלא ליתן לה מעשר, אע"פ שודאי מותרת לאוכלו. וע' ברמב"ם (מעשר א', ב'), דפסק כחכמים דר"מ, דזרים מותרים במעשר, וכ' דלפיכך גם לנבעלה ביאה פסולה נותנים מעשר ואוכלת [חוץ מגוונא דמתני', אשת איש שנשאה ע"פ ע"א, וכו']. וכ' המשנה למלך דמשמע דס"ל להרמב"ם דלפי ר"מ באמת נבעלה לפסול לה אינה אוכלת בתרומה, ואי"צ לדין קנס לזה, ודלא כתוס'. ומה שלא אוקים מתני' כר"מ, כ' המשל"מ דזה גופא הי' מקור של הרמב"ם לומר דלא קי"ל כר"מ, דכיון דטרח הגמ' לאוקים מתני' דלא כר"מ, חזינו דלא קי"ל כוותי'.

ב. בת כהן מן התרומה, אפי' בתרומה דרבנן

פרש"י, דאילו תרומה מן התורה לא איצטריך למתני, דכיון דקנסוה אמעשר, כ"ש אתרומה. והרשב"א פי' באו"א, דתרומה דאורייתא פשוט, דאע"ג דכל דבאונס לאו זונה היא, מ"מ הא נבעלה לפסול לה, ולכן נפסלה בין לכהונה ובין לתרומה. וכן הק' רעק"א על רש"י, למה צריכה לדין קנסא בתרומה דאורייתא, הרי כמו כל בת ישראל שנאנסה תחת בעלה פסולה מתרומה דבי נשא, ה"ה כאן, והניח בקו'.

ג. אחיו של שני חולץ מדרבנן, ולא

מייבם לא מדאורייתא ולא מדרבנן

כ' הים של שלמה (י"א) דמה שאין השני מייבם, היינו משום שלא נפלה לפניו כלל ליבום. אבל הוסיף דמ"מ אינה אסורה לו לישאנה אחר מיתת אחיו, ממ"נ, אם יאמרו שגירש הראשון, א"כ שייך ב' יבום [אא"כ יש לה בנים, דא"כ ודאי אסורה לו מדרבנן, או אם כבר נתן לה גט, דא"כ ודאי אסורה לו מדין גרושת אחיו מדרבנן], ואם לאו, הו"ל כאנוסת אחיו, דמותרת לו. ומה דאמר' דאחיו של שני חולץ, היינו דצריכה

חליצה לינשא לשוק, ומה דאמר' לא מייבם, משמע מדברי היש"ש דכוונתו לומר שרק אינה נופלת לפניו ליבום, אבל מותר לישא אותה. וביאר הרש"ש דלא מיבם היינו שאינה בתורת יבום, דהיינו שלא קנאה בע"כ, או בשוגג, וכו'. אולם ע' בחלקת מחוקק (י"ז, קי"ז), שכ' דלא מייבם השני משום קנסא, וכ"כ הבית שמואל שם (קס"ו), ומדייקים כן בירושלמי. וע"ע ברעק"א דאכן נקט שאינו יכול לייבם, אבל הק' מאיזה טעם הוא זה, הרי ממ"נ צריך להיות יכול לייבם, וכדברי היש"ש, והניח בקו'.

ד. וכ"ש מציאתה ומעשה ידיה, דממונא הוא

פי' תוס', כ"ש דלא קנסי', וביאר דמה דחשיב קנס לה שאין נוטל מעש"י ומציאתה, הוא משום שיהי' לה איבה, וגם כיון שאינו נוטל מעש"י, ממילא לית לה מזונות. ומה דאמר' בהמשך דהוי זה מדידה לדידה, אע"פ שאין לה מזונות, היינו משום דבדרך כלל אמר' דמעש"י עדיפי על המזונות. והק' הריטב"א, הא מה שאין לו מציאתה ומעש"י אינו משום קנס, אלא מעיקר הדין הוא, וכדאי' לעיל (צ), וא"כ אפי' אם אין איסור ביאה ביבום, מ"מ יש לומר שאין לו מעש"י ומציאתה. ות' דקנסא דאמר' הכא לאו דוקא הוא, אלא ה"ק, דכיון דביאה, דעיקר איסורה, לא קניס, ומוקים לה אדינא שתהא כאשתו, כ"ש לענין מציאתה ומעש"י י"ל שדינה כאשתו, ושלא יפסידם הוא, אע"פ דאיכא טעם שהוא יפסידם.

ה. גנבא גנובי למה לך

פי' הריטב"א, איך אתה אומר דבר כמגנב, דהיינו דפסקת כן סתמא, כאילו גם רבנן מודו לזה, אם אתה סובר דדינא כר"ש, לימא דהל' כר"ש.

ו. מאי הוה לה למיעבד

ע' ברשב"א לקמן (צה: ד"ה ויש מי שפי'), שהוכיח מקו' זו דמה דאמר' דתצא היכא שנשאת ע"פ ע"א, העיקר משום קנס, ואין העיקר משום גזרה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה, דאם משום גזירה הוא, א"כ מה שייך להק' מאי הו"ל למיעבד, אפי' אם אונס גמור היא, סכ"ס יש כאן מקום לגזור. אע"כ שאינו כן, דמה דצריכה לצאת מבעלה, אי"ז משום גזירה, אלא משום קנס, ולכן שפיר פרכי' מאי הו"ל למיעבד.